

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza
w Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали X Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)**

**Луцьк
2025**

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 9 від 12 травня 2025 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 Х Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на Х Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

ISBN 978-617-8279-53-0

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025

© Колектив авторів, 2025

ЗМІНА ТЕМПЕРАТУРИ ПОВІТРЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Вступ. Прояв глобального потепління нині привертає все більшу увагу та вимагає детального вивчення особливостей його прояву на регіональному рівні.

Динаміка та мінливість ходу метеорологічних показників зумовлена як природними процесами, так і різновидами антропогенної діяльності. Прояв кліматичних спостерігаємо в зміні річного ходу температури повітря, динаміки атмосферного зволоження, тривалості теплого періоду. Всі ці характеристики суттєво впливають на розвиток господарської діяльності людини, на комфортність її життя, а також визначають перспективи та напрями розвитку. В результаті аналізу багаторічного ходу метеорологічних величин спостерігаємо як просторову, так і часову динаміку. Важливим складником планування регіонального розвитку є запобігання та подолання негативних наслідків змін клімату, тому актуальності набувають регіональні дослідження багаторічної динаміки метеорологічних величин в умовах прояву потепління.

Головна мета – розглянути проблему зміни температури повітря в Україні та визначити шляхи адаптації до прояву глобального потепління.

Обговорення та результати дослідження. В умовах глобального потепління на території України часто спостерігаються значні підвищення температури повітря влітку, а в міжсезоння (восени та весною) активізуються «температурні гойдалки». Загалом, потепління в Україні, як і по всій планеті, характеризується рівним ходом зростанням глобальної температури повітря. Динаміку середньої річної температури повітря аналізуємо за опублікованими даними спостережень у період із 1891 до 2022 рр. [1]. За весь аналізований період лінійний тренд відображає поступове зростання показників температури повітря лише на 1 °C (рис. 1).

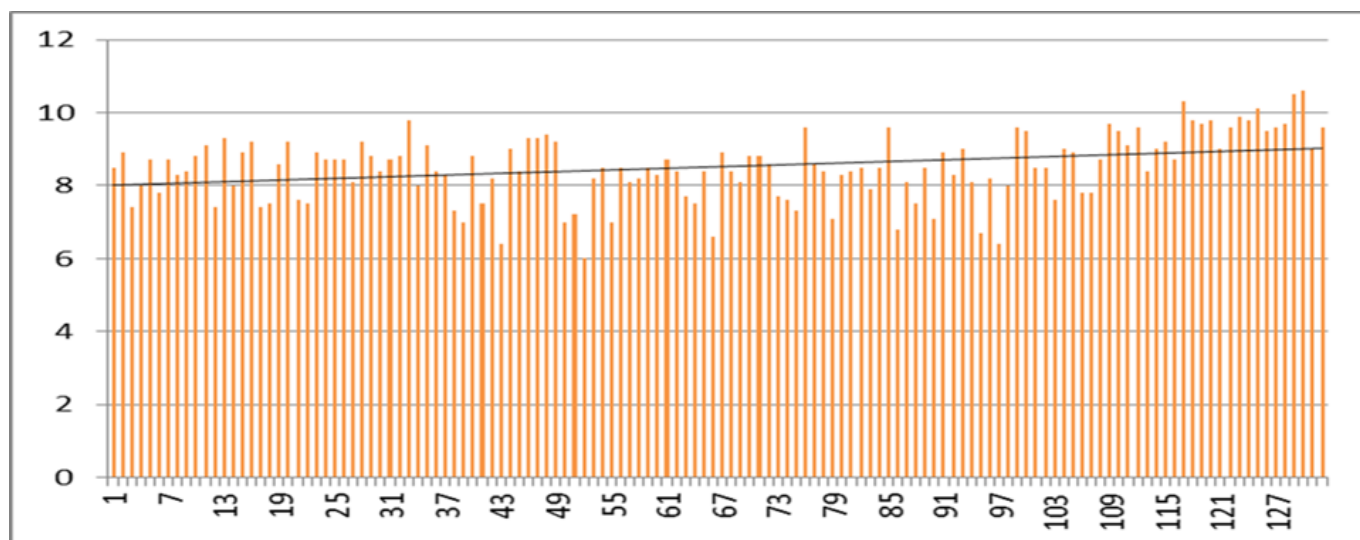

Рис. 1. Динаміка та лінійний тренд середньорічної температури повітря в Україні за період інструментальних спостережень із 1891 р. до 2022р.

Так, в Україні середня річна температура повітря набула стійкого підвищення, починаючи з середини 90-х років минулого століття. Показники середньорічної температури повітря змінювались у межах від +6,0 °C (1942 р.) до +10,6 °C (2020 р.). Відмінності показників досить значні й становлять 4,6 °C. Разом із тим, впродовж аналізованого періоду середні значення були близькими до +6 °C: у 1933 р. (+6,4 °C), 1956 р. (+6,6 °C), а починаючи з 1999 р. – завжди вищі +9,0 °C, а у 20-х роках нинішнього століття - більше +10 °C.

Загалом, у помірних широтах північної півкулі спостерігається значне зростання температури повітря саме в холодний період року [3]. Встановлено, що в Україні, в січні місяці (з найнижчими середньомісячними показниками температури повітря) лінійний тренд підвищення температури повітря за вказаний період сягає різниці в 2 °C (рис. 2).

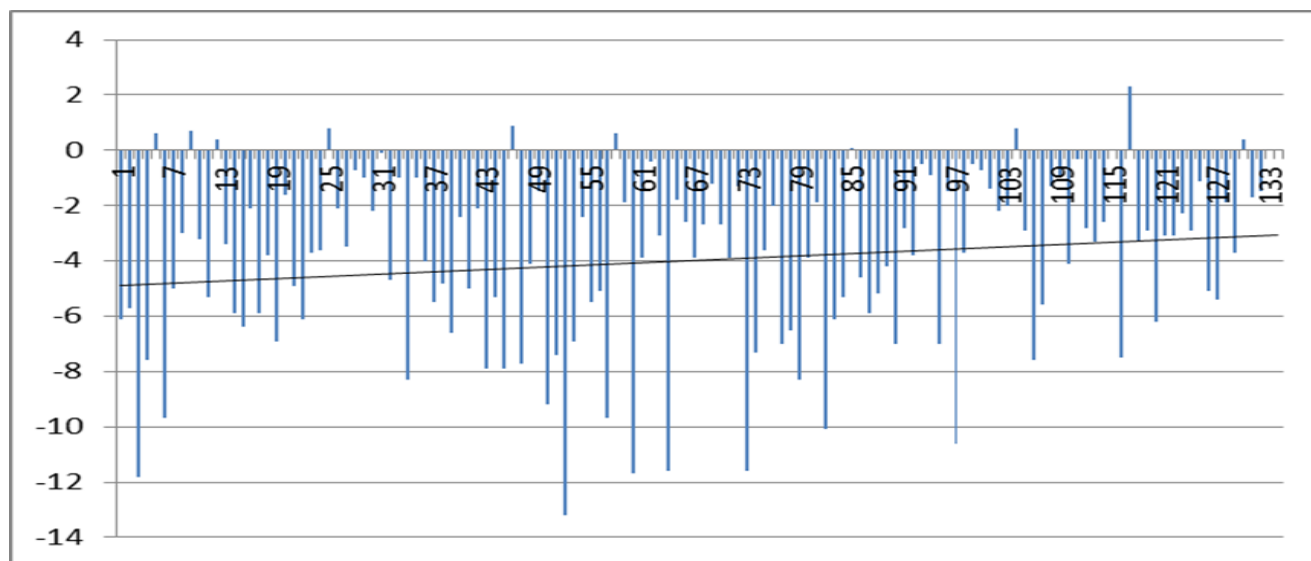

Рис. 2. Динаміка середньомісячного значення та лінійний тренд температури повітря в січні, 1891–2022 рр.

Отже, в січні спостерігаємо тенденцію до більш інтенсивного зростання температури повітря, що вдвічі вище від середньозваженого показника в річному ході температури повітря. Підтвердження знаходить загальносвітова тенденція до підвищення температури повітря в холодний період року. Такі регіональні особливості необхідно враховувати не лише в процесі розвитку рослинництва, а й у практиці розвитку інфраструктури господарського комплексу.

Загалом, підвищення температури повітря в Україні випереджає світові тенденції [2]. Така динаміка зміни температури повітря в Україні не тільки є підтвердженням глобального потепління, а й створює складну ситуацію в розвитку господарського комплексу. Саме тому на території України зростають ризики поширення засух, збільшення площі деградованих земель внаслідок пожеж та активізації вітрової ерозії. Спостерігається збільшення суми позитивних та активних температур повітря, тривалості вегетаційного періоду, що необхідно враховувати в розвитку землеробства, рослинництва, садівництва. Разом із тим, «температурні гойдалки» провокують ранні заморозки восени та пізні – весною, а влітку – рясні зливи та активізацію паводкових процесів, які супроводжуються підтопленням та водною ерозією, але не поповнюють ресурс ґрунтових вод. Влітку не лише в горах Карпатах, а й на території рівнинної частини посилюються небезпечні гідрометеорологічні явища, які призводять до загострення екологічної ситуації.

Отже, глобальне потепління – це не лише планетарна проблема, його прояви на регіональному рівні супроводжуються зміною всіх компонентів довкілля, як

природних, так і антропогенних. Тому вивчення явищ і процесів, які виникають внаслідок потепління в різних куточках планети, вимагають детального вивчення, аналізу й оцінки прояву наслідків.

Список використаних джерел: 1. Кліматичні дані по Україні. URL: <http://cgo-sreznevskyi.kyiv.ua/uk/diialnist/klimatolohichna/klimatychni-danni-po-ukraini> 2. Осадчий В. І., Бабіченко В. М. Температура повітря на території України в сучасних умовах клімату. *Український географічний журнал*. 2013. № 4. С. 32–39. URL: <https://ukrgeojournal.org.ua/uk/node/388> 3. Zampieri M., Russo S., di Sabatino S., Michetti M., Scoccimarro E., Gualdi S. Global assessment of heat wave magnitudes from 1901 to 2010 and implications for the river discharge of the Alps. *Sci. Total Environ.* 2016. V. 571. P.1330–1339.

УДК 551.577.2:551.583(477.82)"1974/2023"

Павловська Тетяна

pavlovska.tatjana@vnu.edu.ua

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

БАГАТОРІЧНА (1974–2023 рр.) ДИНАМІКА МІСЯЧНИХ СУМ ОПАДІВ НА МЕТЕОСТАНЦІЇ ЛУЦЬК (ВОЛИНЬСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА)

Глобальні зміни клімату несуть масу загроз для людської цивілізації. Серед них – зростання непередбачуваності погодних умов. Це, своєю чергою, ускладнює контроль за виробництвом сільськогосподарської сировини й продуктів харчування, функціонуванням енергетичної, транспортної галузей, систем водовідведення, використанням водних, земельних, біотичних ресурсів тощо. Важливе значення при цьому мають не тільки показники температури повітря, а й режим випадання та кількість опадів. В одних регіонах вони збільшилися, активуючи проблеми паводків і зсувів, в інших – зменшилися, відповідно, загострюючи проблеми наявності й доступності водних ресурсів, а, отже, продовольчу незахищеність, пожежонебезпеку, інфекційні та інші захворювання тощо. Ці проблеми актуальні й для України. За інтегральними підрахунками, в найближчі двадцять років кількість доступних водних ресурсів у нашій країні може зменшитися втричі. Вже сьогодні помітна небезпечна тенденція до збільшення повторюваності посушливих умов навіть у зоні достатнього атмосферного зволоження [2, с. 4–12; 16; 25]. Саме тут і розташована територія Волинської області, $\frac{3}{4}$ площі якої охоплює Полісся, а решту – північні райони Лісостепу. Враховуючи значимий для Волині потенціал сільського, лісового та водного господарства, вивчення тенденцій сучасних кліматичних змін у регіоні є нагальною проблемою науки й практики.

Вивченню кліматичних змін у Волинській області присвячені праці В. Бакалейко, Ю. Білецького, С. Валянського, Р. Геналюка, Н. Ковальчук, Р. Линюка, М. Мельничук, І. Мерленка, В. Мілінчук, Т. Павловської, О. Рудика, В. Стельмах, Н. Тарасюк, Ф. Тарасюка, В. Федонюк, М. Федонюка [3–6; 8–10]. Інформацію про сучасний режим зволоження у м. Луцьк відображено в публікаціях Ю. Білецького, С. Валянського, О. Кондратчук, А. Михалюк, Т. Павловської, С. Ройко, Н. Тарасюк, Ф. Тарасюка [6; 7; 9].

Метою нашого дослідження є вивчення тенденцій багаторічної динаміки місячних сум опадів на метеостанції (далі – МС) Луцьк у Волинській області упродовж 1974–2023 рр. У процесі дослідження здійснено аналітичну інтерпретацію даних Волинського обласного центру з гідрометеорології (далі – ВОЦГМ) з

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГІОНІВ

Пугач Сергій	Територіальні аспекти дослідження соціальних інтернет-мереж	3
Дронова Олена	Екологічний слід як маркер екологічної та економічної безпеки	5
Нємець Олексій	Socio-geographical aspects of the evolution of the creative economy	9
Влах Мирослава	Географічне назовництво й геополітика	13
Овчаренко Гліб, Сегіда Катерина Криволапов Валерій	Про різноманіття визначення та суть ідентичності як ресурсу для розвитку регіонів	17
Маковецька Лариса	Обґрунтування методики суспільно-географічного аналізу людського капіталу	19
Потапова Алла	Соціально-економічний розвиток територій у науково-теоретичному контексті формування освітніх програм вищих навчальних закладів	22
	Зниклі села Волинської області	25

ГАЛУЗЕВІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНІВ

Лажнік Володимир	Динаміка та сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Іспанією	27
Грицевич Володимир	Методика метризації соціально-економічного стану регіонів із метою оцінки їх потенціалів	31
Pohrebskyi Taras	The Development of Greenfield Projects in the World	33
Pohrebskyi Taras	The Involvement of Greenfield Lands in Ukrainian Post-War Reconstruction	35
Слащук Андрій	Оцінка сучасного стану демографічного розвитку міста Луцька (2001–2024 роки)	37
Сук Олена, Залуська Марія, Поручинський Володимир Яроменко Оксана	Розвиток міських агломерацій України в умовах децентралізації	38
Волков Денис, Ключко Людмила Гаєріков Артем, Телебєнєва Євгенія Кощук Ольга	Житлове господарство Рівненщини: суспільно-географічний аспект	40
	Стан і перспективи розвитку роздрібної торгівлі Харківської області	42
	Територіальні особливості виробництва кукурудзи в Україні	46
	Проблеми та перспективи розвитку галузей рослинництва Рівненської області	50
Сосницька Ярослава	Агрокластери як інноваційна форма розвитку агробізнесу в Україні	53

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Гукалова Ірина	Пріоритети просторового планування ЄС та їх сприйняття в Україні в умовах війни	56
Палеха Юрій, Маслова Марія	Функціональне зонування як інструмент регулювання просторового розвитку територіальних громад і населених пунктів	58
Ходико Дмитро	Оцінка ступеня поляризації розвитку регіонів та громад із використанням тесту Ешмана	60
Сегіда Катерина, Чехов Сергій	Теоретичні аспекти використання гравітаційної моделі Хаффа для оптимізації просторової структури системи споруд цивільного захисту населення м. Харкова	63
Хоменко Діана	Просторові та перцепційні трансформації прифронтових міст на прикладі Лиману Донецької області	67
Омельченко Наталя	Післявоєнне відновлення слабоурбанізованих територій (на прикладі Херсонської області)	70
Кравченко Катерина	До питання теоретичних та прикладних досліджень міських агломерацій	73
Нікон Ольга	Проблеми та перспективи використання перцепційного підходу при вдосконаленні міських просторів	77
Маляренко Костянтин	До питання стійкості економічного потенціалу регіону	80
Бобир Владислав	Ідентичність міста у цифровому просторі: потенціал впровадження регіонального домену .kyiv	83
Кравченко Катерина	Модель реалізації функцій міської агломерації: теоретико-методологічні засади та стратегічні орієнтири	85
Колосов Сергій, Телебєнєва Євгенія	Вплив війни на експортний потенціал України	91
Сябренко Олег	Відновлювана енергетика у розвитку регіонів України: стратегічні орієнтири	94
Маковецька Лариса, Баранчук Фаїна	Виклики міжмуніципального співробітництва в сучасних умовах (на матеріалах Луцької міської територіальної громади)	95
Слащук Андрій, Трофимчук Денис	Соціально-економічні чинники розвитку міста Луцька впродовж 1991–2024 років	97

РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ

Жаронкін Валентин	Міграційні стратегії українських ромів у країнах Європи	99
Перевозник Анастасія, Мандрик Ірина	Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах війни	100
Венгрин Дар'я	До питання вимушених міграцій українців як чинника зміни розселенської структури (на прикладі країн ЄС)	103

Думнов Олександр	Особливості запровадження інституційного підходу в регулюванні ринку праці	105
Залуська Марія	Освітні та трудові виклики для українських біженців за кордоном	108
Сук Олена	Вплив збройних конфліктів на динаміку вимушеної міграції	109
Сук Олена, Залуська Марія, Музичук Юрій, Слащук Андрій	Міграція молоді з України: основні причини	111

ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ТА РЕСУРСИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Khilchevskiy Valentyn, Hou Jingyao, Zabokrytska Myroslava	China's water resources: status, use and management	113
Тарасюк Ніна, Малащук Петро Павловська Тетяна	Зміна температури повітря в Україні: причини та наслідки	117
	Багаторічна (1974–2023 рр.) динаміка місячних сум опадів на метеостанції Луцьк (Волинська область, Україна)	119
Карпюк Зоя, Чижевська Лариса, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш	Природоохоронні об'єкти басейну річки Полонка	123
Щесюк Єлизавета, Стельмах Валентина	Аналіз гідрологічних особливостей річки Інгулець	126

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга	Гендерний чинник у геополітичній, суспільно-господарській та культурно-освітній сферах Гетьманщини (туристичний контекст)	130
Smyrnov Ihor, Lyubitseva Olha	Polskie nekropolie w Polsce i w Ukrainie jako zasoby turystyczne i czynnik rozwoju ukraińsko-polskiej turystyki po wojnie	135
Ільїн Леонід	Регіональний розвиток туризму: програмно-цільовий аспект	144
Стешенко Леся, Савченко Ірина Гоцька Владислава, Гринюк Діана	Основні тенденції гейміфікації туризму	147
	Інстаграмність як фактор розвитку рекреаційно-туристських ресурсів: просторовий аналіз українських дестинацій	150
Майстер Андрій, Куницький Михайло Смик Оксана	Проблема овертуризму в країнах Європи	153
	Гастрономічний туризм: роль закладів харчування у формуванні туристичного досвіду	156
		211

Джаман Ярослав	Народні доми – важливий ресурс і чинник розвитку етнічного туризму (на прикладі міста Чернівці)	158
Питуляк Мирослава, Питуляк Микола Похила Юрій, Поплавська Інна Ільїна Ольга	Рекреаційно-оздоровчі ліси Хустського ЛДГ: сучасний стан та використання	159
	Малі міста Тернопільської області як об'єкти туристичної активності	162
	Геопросторовий аналіз, типізація й можливості застосування озерних сапропелів Рівненської області у санаторно-курортному господарстві	165
Зінчук Борис, Новосад Оксана Єрко Ірина, Мельник Надія, Качаровський Роман, Яцуняк Віктор Гоц Тетяна, Потапова Алла Потапова Алла, Семенюк Роман	Туристсько-рекреаційний потенціал Ковельського району: ресурси, можливості, перспективи	169
	Музейні установи Ковельського району Волинської області як елементи індустрії гостинності	171
	Туристичний потенціал Львівської області	174
	Екотуризм як один із перспективних напрямів розвитку територіальних громад	178

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

Маковецька Лариса, Назарук Назар	Географічні компетентності краєзнавчих досліджень транспортної системи у шкільному курсі географії	180
Мельник Іванна, Ткачук Надія Озюк Уляна, Ткачук Надія	Використання веб-сервісу Google Maps на уроках географії	182
	Можливості використання Liveworksheets на уроках географії в умовах дистанційного навчання	184
Ткачук Надія, Тарасюк Злата Ткачук Надія	Поняття гейміфікації в освітньому процесі з географії: сутність, цілі та основні принципи	186
	Теоретичні засади моделювання дистанційного уроку географії	187
Мандрик Ірина Мандрик Ірина, Мичка Ірина	Система підготовки вчителя географії в Польщі ...	189
	Особливості використання компетентнісно орієнтованих завдань у шкільному курсі географії	192
Кулик Катерина, Потапова Алла Яресько Анна, Ткачук Надія Мельничук Максим, Лажнік Володимир Дубич Богдан, Потапова Алла Кошляцький Дмитро, Ткачук Надія	Використання електронних ресурсів для перевірки знань учнів на уроках географії	193
	Використання інтерактивних методів при вивченні загальної географії у 6 класі	194
	Особливості використання картографічного складника в шкільному курсі географії	197
	Проблеми використання штучного інтелекту учнями у закладах загальної середньої освіти	199
	Курс географії як складник шкільної медіаосвіти	200

**Поручинська Ірина,
Стельмашук Назар,
Скороход Орест
Куцевич Артур,
Поручинська Ірина
Кужель Ілля,
Мужичок Юрій**

Використання віртуальних дошок в освітньому процесі	203
Використання навчального відео на уроках географії	204
Використання інформаційно-комунікаційних технологій у позаурочний час	205

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)
(українською, англійською, польською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: *В. Й. Лажнік*
Коректура: *С. О. Пугач*
Обкладинка: *Н. Бринчук*

Підписано до друку 14.05.2025 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 17,61. Зам. 210. Тираж 100.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М.
Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП
Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на X Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3.30/33(082)